

RADICS OLIVIA

Eretnek esküdszékek: jury nullification az Egyesült Államokban

I. Bevezetés

Mivel Magyarországon az esküdszék mint intézmény sohasem tudott igazán meghonosodni és ebből kifolyólag a hozzá kapcsolódó terminológia is némiképp hiányos, a jury nullification kifejezés lefordítása felvet bizonyos problémákat. A szó szerinti fordítás, esküdszéki jogmegkerülés némiképp hiányosan és félrevezetően fedi a valóságot, amely azt a folyamatot jelenti, melynek során az esküdszék – figyelmen kívül hagyva a bíró által adott utasításokat – a bűnösségre utaló bizonyítékok túlsúlya ellenére felmenti a vádlottat. Mégis jobb, és lássuk be, magyarosabb kifejezés hiányában az elkövetkezőkben ezt a kifejezést fogom használni.

Az Egyesült Államokban az esküdszék angolok által átörökített hagyománya napjainkban is az igazságszolgáltatás központi elemét képezi mind a polgári, mind a büntető eljárásjogban. A büntetőjogi tárgyaláson az esküdszékhez való jog az egyetlen olyan jog, amely mind az Egyesült Államok Alkotmányában,¹ mind a Bill of Rightsban² szerepel.³ Noha az Alkotmány megfogalmazása során az Alapító Atyák számos dologban ellentétes álláspontot képviseltek, az esküdszék általi tárgyaláshoz való jog nem képezte vita tárgyát⁴ és mint említettem, a későbbi alkotmány-kiegészítésekben három helyen is megerősítést nyert.⁵ Az esküdszék

¹ Az Egyesült Államok Alkotmánya, 3.cikkely, 2. §: Minden bűnügyben, kivéve a közjogi felelősségre vonás eseteit, esküdszék jár el.

² VI. Alkotmány-kiegészítés: Büntetőügyekben a vádlottnak joga van arra, hogy ama állam és kerület elfogulatlan esküdszéke, melynek területén a bűncselekményt elkövették, gyors és nyilvános tárgyaláson bírálja el az ügyét.

³ Illetve 11 tagállam (például Maryland) saját alkotmánya már a szövetségi alkotmány elfogadása előtt is biztosította büntetőügyekben az esküdszékes tárgyaláshoz való jogot.

⁴ „A konvenció barátai és ellenségei, ha másban nem is, az esküdszék általi tárgyalásban egyet-értenek”. Alexander Hamilton: The Federalist Papers No. 83., <http://www.yale.edu/lawweb/avalon/federal/fed83.htm> (saját fordítás).

⁵ A Supreme Court a Duncan v. Louisiana-ban (391 U.S.145, 1968) azt az évtizedekkel korábban kifejtett álláspontját bírálta felül, miszerint az esküdszékes tárgyalás az államok által megszüntethető. A bíróság ebben az ítéletében az esküdszékes tárgyaláshoz való jogot az amerikai igazságszolgáltatás alapvető elemeként határozta meg.

igazságszolgáltatásban betöltött kulcsszerepe azonban az elmúlt évtizedekben több esetben megkérdőjeleződött. A többfrontos támadás különösen az olyan esetek kapcsán csúcsosodott ki, amelyekben az esküdtszék – figyelmen kívül hagyva a vonatkozó törvényhelyeket és a bíró utasítását – a vádlottat a bűnösség mellett szóló bizonyítékok egyértelmű volta ellenére is felmentette. Példa erre a legutóbbi időkből a világszerte nagy hírverést nyert O. J. Simpson ügy, amikor az afrikai-amerikai társadalomban hősként ünnepezt, népszerű sportolót a túlnyomóan afrikai-amerikaiakból álló esküdtszék a bizonyítékok egyértelmű túlsúlya ellenére, valószínűleg a helyszínelő rendőrök nem megfelelő eljárása miatti tiltakozásként (is), felmentette. Ezt és az ehhez hasonló eseteket összefoglalóan jury nullification-nek, azaz esküdtszéki jogmegkerülésnek nevezik a szakirodalomban, ugyanakkor ez a fogalom a valóságban egyáltalán nem homogén jellegű döntéseket takar.

A továbbiakban először kitérnék az esküdtszéki jogmegkerülés jelentésének pontosítására, történetének bemutatására az angolszász jogban. Ezután az esküdtszéki jogmegkerülés eseteinek csoportosítását kívánom bemutatni, összhangban az esküdtszék szerepének változó felfogásával, illetve vázolni kívánom az esküdtszéki jogmegkerülés megítélését, mind az azt ellenzők, mind az azt pártolók oldaláról.

II. Az esküdtszéki jogmegkerülés meghatározása

Általánosságban véve, esküdti jogmegkerülés akkor történik, amikor az esküdtszék – a bíró által adott utasításokkal ellentétesen – úgy dönt, hogy a vonatkozó törvényhely alkalmazásától eltekint és a terhelő bizonyítékok túlsúlya ellenére felmenti a vádlottat. Amennyiben az esküdtszék így jár el, akkor ellentmond annak, az amerikai jogrendszer meghatározó jellemvonásának tartott történeti felosztásnak, amely szerint az esküdtszék feladata egyrészt a ténykérdésekben (és csak azokban) való döntés, másrészt a bíró által megadott jogszabály alkalmazása az adott esetre, gondosan elkerülve annak felülbírálását.

Noha elméleti szinten esküdti jogmegkerülés előfordulhat mind polgári, mind büntető ügyekben, a gyakorlatban csak az utóbbiban van jelentősége, ott is csak egy esetben. Ennek az az oka, hogy polgári ügyekben akár a bizonyítási eljárás végén, akár miután az esküdtszék meghozta döntését, a bíró magára veheti a döntés terhét az ügyben vagy megváltoztathatja az esküdtszék döntését. Ily módon, ha az esküdtszék eltér a bíró utasításától és azzal, valamint a törvényi előírásokkal ellentétes döntést hoz, a bíró még mindig megfordíthatja a tárgyalás kimenetelét, ezáltal korlátot állítva az esküdti jogmegkerülés elé. Ez a gyakorlat teljesen elfogadott és bevett.

Büntető ügyekben is csupán egy esetben beszélhetünk a szó szoros értelmében vett esküdti jogmegkerülésről: az esküdtszék felmentő ítélete minden esetben végleges⁶. A bíró ugyanis akár a bizonyítás lezárásakor, akár azután, hogy az esküdt-

⁶ A double jeopardy és az autrefois acquitted szabályok értelmében a büntető esküdtszék felmentő ítélete azt eredményezi, hogy ugyanazon személlyel szemben ugyanazon cselekmény miatt nem

szék meghozta döntését és bűnösnek találta a vádlottat (vagy egyáltalán nem hozott döntést), dönthet úgy, hogy felmentő ítéletet hoz, mivel a bizonyítékok nem támasztják alá megfelelően⁷ a vádlott bűnösségét. Ez utóbbi eset nyilvánvalóan ritkán fordul elő.

Így az egyetlen eset, amelyben visszavonhatatlan az esküdszék döntése és ily módon kikerül a bíró vagy az ügyész (viszonylagos) ellenőrzése vagy éppen felülbírlása alól, a büntető ügyben született felmentő ítélet, hiszen az V. Alkotmánykiegészítés értelmében „senkit sem lehet ugyanazon bűncselekmény miatt kétszer életét vagy testi épségét fenyegető eljárás alá vonni”. Az esküdszék nem köteles megindokolni ítéletét, azaz úgy nevezett „general verdict”-et hoz, éppen ezért a döntése mögött rejlő okok rejtve maradnak – így természetesen lehetetlen egy döntést megtámadni csak egy sejtésre alapozva, miszerint az esküdszék ne a bizonyítékok kellő mérlegelése alapján jutott el a végkövetkeztetéshez. Ennek megfelelően ebben a dolgozatban is csak az utóbbi esetet szeretném alaposabban megvizsgálni, hiszen végleges mivolta miatt ez bír a legnagyobb jelentőséggel.

III. Történelmi kitekintés

1. Anglia

Noha e dolgozat témájában az esküdti jogmegkerülés egyesült államokbeli megjelenését vizsgálja, az intézmény kialakulásának és fejlődésének történeti vizsgálatához elkerülhetetlen az angliai előzményekre történő visszatekintés. Angliában az 1200-as évektől kezdve terjedt el az esküdszék használat a büntetőperekben. E kezdeti időszakban a bíró komoly befolyással rendelkezett mind a tárgyalás egészének menete, mind az esküdszék felett.⁸ Ennek jegyében a tárgyalás megkezdése előtt akár többször is átformálhatta az esküdszék, a tárgyalás közben pedig kérdéseivel, megjegyzéseivel folyamatosan alakíthatta a bizonyítás menetét. Mindez igen komoly hatalommal ruházta fel a bírót, amit csak növelt, hogy még az ítélet megszületése után is felszólíthatta az esküdszék döntésének átgondolására, megváltoztatására, az engedetlennek mutakozó esküdteket pedig bírsággal vagy bört

indulhat ismételen büntetőjogi eljárás (kettős eljárás tilalmának az elve). A double jeopardy elv az V. alkotmánykiegészítésen alapszik: „Senkit sem lehet ugyanazon bűncselekményért kétszer életét vagy testi épségét fenyegető eljárás alá vonni”. A szabály a fentiekén túlmenően megtiltja az újratárgyalást bűnösséget kimondó ítéletet követően is, illetve védelmet biztosít az ellen, hogy az elkövetőt ugyanazon bűncselekmény miatt többször vonják felelősségre.

Az Egyesült Államok Alkotmánya, V. Alkotmánykiegészítés,
http://hungarian.hungary.usembassy.gov/constitution_in_hungarian.html

⁷ Beyond reasonable doubt – ésszerű kételyeken túlmenően.

⁸ STEVEN M. WARSHAWSKY: Opposing jury nullification: law, policy and prosecutorial strategy. 85 *Geo. L. J.* 191, 194. p.

tönnel is megfenyegethette arra hivatkozva, hogy azok megszegték esküjüket.⁹ A fentiekből következik, hogy az esküdtszékek szerepe egészen az 1600-as évekig olykor inkább csak formális volt. Mivel a hatalom gyakran a büntetőperек révén próbált meg lecsapni a vele szembeszegülőkre, az ezzel elégedetlenkedők egyre gyakrabban adtak hangot annak a véleményüknek, hogy az esküdtszék hatásköre nem csupán a tények elbírálására terjed ki, hanem jogában áll az alkalmazandó jogot is meghatározni.¹⁰

Az esküdti jogmegkerülés első angliai megjelenésére egy 1649-es feljegyzés szolgáltat bizonyítékot, amely John Lilburne alezredes első perével kapcsolatban született.¹¹ Lilburne védőbeszédében arra hivatkozott, hogy az esküdtek mind a tények, mind a jog bírái, míg maga a bíróság csupán kihirdeti az esküdtek ítéletét.¹² Mivel tételét nem fejtette ki részletesen, homályos maradt, hogy mit ért ezalatt,¹³ egészen 1653-ig, amikor másodszor is perbe fogták. E második per során Lilburne részletesen is kifejtette álláspontját, miszerint az esküdteknek joga van felmenteni a vádlottat, ha véleményük szerint a törvény, amely alapján el kellene őt ítélniük „nem érvényes” – azaz ellentétes az angol alaptörvények szellemével –, vagy ha a büntetést túl szigorúnak találják az elkövetett bűncselekményhez képest.¹⁴ Valójában ez volt Lilburne egész védelmének alapja, egyszer sem tagadta, hogy elkövette azt, amivel vádolták. Az esküdtszékre mindenestre hatással voltak szavai, hiszen nem találták bűnösnek.¹⁵

Nem sokba telt, hogy a kormány által üldözött más vádlottak is magukévá tegyék Lilburne elméletét.¹⁶ 1670-ben William Mead és William Penn, két kvéker, akiket lázító beszéd tartása miatt fogtak perbe, Lilburne nyomán arra hivatkozott, hogy a törvény, amelyet megszegtek, nem érvényes.¹⁷ Az esküdtek többszöri tanácskozás után sem voltak hajlandók elítélni a két vádlottat, noha a bíró éheztetéssel és szabadságvesztéssel is megfenyegette őket. Az esküdtekre a bíró bírságot szabott ki, amit az egyik esküdt, Edward Bushel, nem volt hajlandó kifizetni. Miu-

⁹ PHILLIP B. SCOTT: Jury Nullification: An Historical Perspective on a Modern Debate, 91 *W. Va. L. Rev.* 389, 390 (1989)

¹⁰ A középkorban az esküdtek szerepe korántsem kristályosodott ki teljes mértékben. Gyakran összemósódott, hogy az esküdtek a tények vagy a jog elbírói.

¹¹ John Lilburne alezredes, aki a levellerek ismert vezetője volt, hazaárulással vádolták, mivel az általa terjesztett röpiratok igen kritikus hangnemben szóltak az angol kormányról. Az akkori törvények még a kormányellenes vélemény kinyilvánítását is hazaárulásnak tekintették. http://www.nationalarchives.gov.uk/pathways/citizenship/rise_parliament/leveller.htm

¹² A bíróság megtagadta Lilburne ügyvédhez való jogát, ezért a vádlott engedélyt kért, hogy saját maga szólhasson az esküdtekhez, akik „nemcsak a tények, hanem a jog eldöntői is és a bíróság csupán kihirdetője az általuk hozott ítéletnek”. John Lilburne in M. KRISTINE CREAGAN: Jury nullification: assessing recent legislative developments, 43 *Case Western Reserve Law Review* 1101, 1102. p.

¹³ Noha maga a koncepció talán történelmi alapokat nélkülözönek tűnik elsőre, valójában a korai középkorban az esküdtek szerepe korántsem kristályosodott még ki, gyakran voltak mind a tények, mind a jog bírái. Maga Lilburne 1646 óta foglalkozott a témával. Uo. 1102. p.

¹⁴ Forrás: <http://www.hiscovenantministries.org/scripture/silence.htm>

¹⁵ Forrás: <http://www.streacoroc.org/docs/defence1.html>

¹⁶ Például a kvékerek, akiket a Stuart-monarchia vallásos nézeteik miatt üldözött.

¹⁷ M. KRISTINE CREAGAN: i. m. 1105. p.

tán hónapokat töltött börtönben, végül a Court of Common Pleas hajlandó volt meghallgatni panaszát. A bíróság Vaughn főbíró vezetése alatt ítéletében kimondta, hogy egy esküdtet sem lehet megbüntetni esküdti szavazata, illetve az ítélet miatt, kivéve, ha lelkiismeretével ellentétes döntést hoz. A bíróság azt is kimondta, hogy az esküdtek tény-és jogkérdést együtt döntenek el, a kettő ugyanis egymástól elválaszthatatlan.¹⁸

2. *Egyesült Államok*

Az elmélet, hogy az esküdszékek mind tény-, mind jogkérdésben dönthetnek, Angliában sohasem örvendett olyan hagyománynak, mint az Egyesült Államokban, ahol ez igen korán elfogadottá vált. Ez nagyban köszönhető volt annak, hogy ebben az időszakban a képzett jogászok száma igen alacsony volt az Egyesült Államokban, így az esküdtek és a bíró között nem húzódott éles határvonal, legalábbis ami tanultságukat, jogi előképzettségüket illette. A létező kisszámú jogászt is inkább ellenézés övezte, amelynek oka részben az uralkodó természetjogi irányzat volt, amely nagyobb hangsúlyt kívánt helyezni a „természetes jogra”, mint a jog írott betűjére és éppen ezért nagyobb bizalmat helyezett az esküdtekbe, a mindennapi emberekbe, mint a jogászokba. Mégis a legfontosabb okot az jelentette, hogy az esküdszékek igen fontos szerepet töltöttek be a Koronával szembeni ellenállásban a függetlenségi háború előtti időszakban. Az esküdszékek rendszeresen felmentették az igazságtalannak tartott angol törvények megszegőit.¹⁹ Egy híres eset ebből az időből John Peter Zenger pere, akit lázító tartalmú rágalmazással vádoltak meg, mivel az általa kiadott újság igen hevesen támadta New York állam akkori kormányzóját.²⁰ Zenger védője a tárgyaláson azzal próbálta védeni kliensét, hogy az újság tartalma igaz volt, azonban ebben az időszakban a rágalmazás alól nem jelentett kimentést annak igazságtartalma. Ezután a korábbi angol példákra is hivatkozva az esküdtek azon jogára hivatkozott, hogy figyelmen kívül hagyhatják a jogot, ha úgy látják, hogy az igazságtalan. Az esküdtek felmentették a vádlottat.

A Zenger-ügy után elfogadottá vált az, hogy az esküdszék jogkérdésekben is ítélezhet és ezzel együtt az is, hogy amennyiben úgy látja, hogy a törvény igazságtalan, felmentheti a vádlottat.²¹ Maguk az Alapító Atyák is ezen a véleményen

¹⁸ A bíró csak azután állapíthatja meg az alkalmazandó jogot, miután az esküdtek a tényeket megállapították. Az esküdtek feladata azonban összetett, a jogkérdés sok esetben elválaszthatatlan a ténykérdésektől.

¹⁹ Például a Navigation Acts-et, amelynek célja az volt, hogy a gyarmati kereskedelem Anglián keresztül bonyolódjon, az amerikai esküdszékek rendre figyelmen kívül hagyták.

²⁰ A per 1735-ben folyt le. A mindenkori kormányzó az angol gyarmati politika értelmében akoriban legtöbb esetben a Korona embere volt. STEVEN M. WARSHAWSKY: i. m. 200. p.

²¹ State v. Brailsford-ben (3 U.S. 1 (1974)) John Jay főbíró kimondta, hogy az esküdtek mind jog- mind ténykérdésekben dönthetnek.

voltak, hiszen ekkor még élénken élt az emberekben az elnyomó hatalom képe.²² Az ekkor az Egyesült Államokban uralkodónak tekinthető természetjogi irányzat is határozottan amellett foglalt állást, hogy az esküdteknek, a „nép” embereinek sokkal inkább áll hatalmukban ítéletet mondani embertársaik vitás ügyeiben – saját tapasztalataikat, értékítéletüket felhasználva –, mint egy, a hétköznapi élettől távol került jogásznak.²³ Ahogy azonban elkezdett nőni a joghoz értők száma és egyre távolibb lett az elnyomó idegen hatalom képe, az esküdtszékek szerepéről vallott felfogás is lassan kezdett átfőmálódni. Az angolok veresége után egyre kevésbé volt szükség az esküdtszék jogmegkerülés útján kifejtett szerepére, hiszen ezzel az esküdtek már nem egy idegen hatalom törvényeit vették semmibe, hanem a saját állampolgárainak döntéseit. A bírók sem egy idegen hatalom képviselői voltak immár, hanem amerikai állampolgárok, akik választás útján nyerték el tisztségüket, így a beléjük vetett bizalom is jelentősen megnőtt. Ezzel egyidejűleg megnőtt az igény az egységességre és kiszámíthatóságra az igazságszolgáltatás területén is, illetve sok esetben érkezett panasz az esküdtszékeken szolgáló személyek kaliberét illetően is.²⁴ Számos olyan alapvető jelentőségű bírói döntést született a XIX. század folyamán, amely az esküdti jogmegkerülés ellen foglalt állást.²⁵ 1895-ben a *Sparf v. United States*²⁶-ben a Supreme Court kimondta, hogy nincs alkotmányos alapja az esküdtszéki jogmegkerülésnek, szemben azzal az állásponttal, amely a VI. Alkotmány-kiegészítést úgy értelmezi, hogy az ezt a lehetőséget is magában foglalja. Ennek szellemében a bírónak nem kötelessége tájékoztatni az esküdteket arról a jogukról, hogy enyhébb ítéletet is hozhatnak, mint amit a bíró által megjelölt jogszabályi hely tartalmaz.²⁷ Ez a precedens jó időre lezárta a vitát az esküdtszék általi jogmegkerüléssel kapcsolatban, legalábbis a Supreme Court részéről. Ennek értelmében az esküdtszéknek ugyan hatalmában áll a törvény és a bűnösség figyelmen kívül hagyásával felmenteni a vádlottat, de nincs meg a joga ehhez²⁸ – azaz a bíróság egészen egyszerűen nem tájékoztatja az esküdtszéket erről a jogról vagy ami még gyakoribb, felhívja az esküdtek figyelmét arra, hogy kötelesek a bírói utasításokban foglaltak szerint eljárni. A vita – csaknem egy évszázadnyi szünet után – az 1960-as években éledt újra, amikor a vietnámi háború ellen tilta-

²² Az Alapító Atyák az esküdtszéki jogmegkerülést támogató hozzáállása kiszűrhető írásaikból is. ARIE M. RUBENSTEIN: *Verdicts of conscience: Nullification and the modern jury trial*. 106 *Colum.L.Rev.* 959, 964. p.

²³ Ebben bizonyára az is szerepet játszott, hogy az angol uralom idején a bírókat az angol király nevezte ki. Ez azonban az új köztársaság megszületésével megváltozott, hiszen innentől kezdve a bírókat választották.

²⁴ STEVEN M. WARSHAWSKY: i. m. 202. p.

²⁵ *U.S. v. Battiste*, 24 F. Cas. 1042 (D. Mass.1835)

²⁶ *Sparf v. U.S.* 156 U.S.51. A vádlottak, Sparf és Hansen, két tengerész, akiket egyik társuk megölésével vádoltak meg. A tárgyalás során a védőügyvéd kérte, hogy a bíró az esküdteknek adott utasításába foglalja bele, hogy a vádlottak cselekményét enyhébben is minősíthetik, mint ami a vádiratban szerepel (azaz murder helyett manslaughter). A bíróság elutasította a vádlottak indítványát.

²⁷ Uo.

²⁸ Vagy, ahogy a bíróság kifejtette: az esküdtek nem rendelkeznek a morális joggal, hogy figyelmen kívül hagyják a törvényt.

kozó vádlottak követelni kezdték, hogy az esküdteket tájékoztassák az említett jogukról.²⁹ Azóta is sokan vannak, akik szorgalmazták, hogy akár a bíró, akár a védő tájékoztathassa az esküdtszéket arról, hogy hozhatnak más döntést is, mint amit a jogszabály alapján kellene vagy lehetne. Hivatkozási pontjuk a VI. Alkotmány-kiegészítés,³⁰ amely büntető ügyekben kimondja az esküdtszék általi tárgyaláshoz való jogot. Véleményük szerint a VI. Alkotmány-kiegészítés egyúttal az esküdteknek azt a jogát is magában foglalja, hogy ha úgy látják szükségesnek, megkerülik a jogot. Álláspontjuk alátámasztására a *Duncan v. Louisiana*-t³¹ hozzák fel, hiszen ebben a döntésben a Supreme Court kiemelten felhívja a figyelmet az esküdtszéki tárgyaláshoz való jogra, illetve az esküdteknek a mindenkori hatalom ellenőrzésében betöltött történelmi szerepére. Az esküdtszéki jogmegkerülés mellett érvelők azért tartják fontosnak a tájékoztatást, mert ennek hiányában az esküdtek nem lehetnek tisztában ezzel a jogukkal, illetve ha tisztában vannak is, a bírói utasítások általában igen szigorúan felhívják a figyelmet arra, hogy az esküdteknek kötelességük a megjelölt jogszabály alapján eljárni. Tájékoztatás hiányában olyan esküdtszék hoz döntést, amely nincsen tisztában minden számára fennálló döntési lehetőséggel. Éppen ezért az esküdtszéki jogmegkerülés még a lehetőség szintjén sem létezik, amennyiben az esküdteket a bíró vagy a védőügyvéd nem tájékoztatja erről az opcióról: a kettő tehát szerves egységet képez.

Noha az esküdtszék általi jogmegkerülést övező vita napjainkban éppen olyan kiélezett, mint volt három évtizeddel korábban, számottevő változás a Supreme Court gyakorlatában nem született a *Sparf v. U.S.* óta, amely azóta is megszabja a bíróságok által követett irányvonalat. A *United States v. Dougherty*-ben (1972)³² a Supreme Court ismételten és határozottan a jogmegkerüléssel szemben foglalt állást. A bíróság véleménye szerint az esküdtszék tájékoztatása a jogmegkerülés lehetőségéről kiszámíthatatlan irányba terelné az igazságszolgáltatás rendjét³³, attól függetlenül is, hogy esetleg az esküdtek már eleve tudnak erről az opcióról. A bíróság ezzel tulajdonképpen a *Sparf v. U. S.* szellemében hozott döntést: az esküdteknek lehet, hogy megvan az elvi lehetősége egy, a bíró utasításával ellentétes döntés meghozatalára, de nincs meg a joga, hogy a gyakorlatban éljen is ezzel az opcióval. A Supreme Court 1895 óta nem foglalkozott a kérdéssel,³⁴ annak ellenére, hogy azóta is az ügy nevezett „lelkiismereti esetek”³⁵ ismételten felvetik a problémát.

²⁹ Példa erre a *United States v. Spock* (416 F.2d 165), illetve a *United States v. Dougherty* (473 D.2d 1113). A vietnámi háború időszakában a háború ellen ilyen vagy olyan formában (például a katonai behívójukat elégetőket) tiltakozókat sok esetben mentette fel az esküdtszék, tiltakozásul az elnyúló, nem kívánt háborúval szemben.

³⁰ VI. alkotmány-kiegészítés.

³¹ *Duncan v. Louisiana*, 391. U.S. 145., 1968.

³² Az eljárás során a vádlottak, a D.C.Nine elnevezésű csoport (mindannyian a katolikus egyház papjai), akik egy napalmot gyártó cég (a Dow Chemical) irodáit támadták meg, azzal érveltek, hogy az esküdteknek joguk van tisztában lenni nullifikálási jogukkal. Ezt az érvelést az elsőfokú bíróság, majd a fellebbviteli bíróság is elutasította.

³³ Judge Leventhal in *United States v. Dougherty*, 473 F.2d 1113.

³⁴ *Sparf v. United States*, i. m.

³⁵ M. KRISTINE CREAGAN: i. m. 1113. p.

1895-ben a bíróság egyértelműen elvetette, hogy az esküdtszéknek jogában állhat figyelmen kívül hagyni a jogot, de sokak szerint itt lenne az ideje a probléma újabb megvizsgálásának.

IV. Az esküdtszéki jogmegkerülés előfordulási esetei

Esküdtszéki jogmegkerülés tipikusan három szituációban fordulhat elő:

1. Az esküdtszék nem hajlandó alkalmazni a vonatkozó törvényt

Ez általában akkor fordul elő, amikor az esküdtszék valamilyen okból kifolyólag nem ért egyet egy törvénnyel, azaz egy törvényt általában véve „rossznak”, lelkiismeretével összeegyeztethetetlennek vél és ezért eltekint annak alkalmazásától, a vádlott nyilvánvaló bűnössége ellenére. Ennek az egyik történetileg legjelentősebb példája a Fugitive Slave Act (1793) volt, amely megkövetelte a szökött rabszolgák visszaszolgáltatását a tulajdonosnak, amennyiben az igazolta tulajdonjogát. Mivel a törvény alkalmazása alól az északi államokban a rabszolgák segítői számos kibúvót találtak (így például esküdtszéki tárgyalás tartása, mielőtt a rabszolgákat visszavinnék délre), a szövetségi kormány 1850-ben elfogadta a második, jóval szigorúbb szabályokat tartalmazó törvényt a szökött rabszolgákról (Fugitive Slave Act). Az új törvény lehetőséget teremtett arra, hogy a szökött rabszolgák ügyét szövetségi biztosok tárgyalják, mindenféle fellebbezési lehetőség nélkül. Az északi tagállamokban ennek ellenére továbbra is sokan maradtak, akik a szigorúbb szabályok ellenére segítettek a rabszolgáknak Kanadába menekülni. Míg a rabszolgáknak nem járt esküdtszék általi tárgyalás, ezek a segítőik kiharcolták maguknak ezt a jogot³⁶ és sorozatban mentették fel őket a törvénnyel egyet nem értő esküdtek, akik a legtöbb esetben képtelennek tartották magukat arra, hogy a törvény egyértelműsége ellenére lelkiismeretükkel ellenkező döntést hozzanak. Ebben az időszakban egyébként a bíró által az esküdteknek adott utasításokban az is szerepelt, hogy igyekezzenek értékrendjükkel, lelkiismeretükkel egyező döntésre jutni.

Hasonló szembeszegülést váltott ki az 1920-as, illetve 1930-as években a National Prohibition Act,³⁷ az alkoholtilalmat meghirdető törvény, amely a hatályba lépése előtt ugyan országszerte komoly támogatottságot tudhatott maga mögött,³⁸ alkalmazása során olyan széles ellenállást váltott ki az emberekből, hogy

³⁶ A Fugitive Slave Act eredetileg nem biztosította az esküdtszék általi tárgyalás jogát.

³⁷ Az egyesült államokbeli alkoholtilalom egyrészt az Alkotmány XVIII. kiegészítésén (1919. január 29.), másrészt a Volstead törvényen (1919. október 28.) alapult. A tiltás vonatkozott a szeszes italok fogyasztási célú gyártására, eladására és szállítására (XVIII. Alkotmány-kiegészítés). A tilalom 1920. január 16-án lépett életbe. Forrás:

http://hungarian.hungary.usembassy.gov/constitution_in_hungarian.html

³⁸ Az úgynevezett temperance (mértékletesség) mozgalom jegyében.

hatályban létének másfél évtizede³⁹ során a megszegése miatt szövetségi bíróság előtt indult perek 26%-a felmentéssel zárult.⁴⁰

Az esküdtszékek a fenti esetben felmentő ítéleteik révén kifejezték egyet nem értésüket a törvénnyel és megtagadták, hogy egy, véleményük szerint „rossz” törvényt érvényesítve elítéljék honfitársaikat. Ez a következetes magatartás végül – mindkét esetben – a törvény hatályon kívül helyezéséhez vezetett.

Természetesen nem kell egy évszázad távlatába tekinteni ahhoz, hogy ilyen vagy ehhez hasonló példát találjunk. Az utóbbi évtizedekben többször előfordult, hogy az abortusz klinikákhoz való szabad belépéshez való jogot kimondó szövetségi törvényt⁴¹ megszegő, olykor meglehetősen agresszív fellépést mutató abortusz ellenzőket a hasonló nézeteket valló esküdtszék felmentette. Egy ennél érdekesebb jelenség azt mutatja be, hogy akár egy államon belül két városban eltérően ítéljenek meg egy törvényt. Kaliforniában az úgynevezett „three strikes” („három csapás”) törvény⁴² (Cal.Penal Code §667) kimondja, hogy amennyiben a vádlottat lopás elkövetésében bűnösnek találják és már korábban kétszer elítélték súlyos vagy erőszakos bűncselekmény miatt, akkor a lopás, bármekkora értékre követték is el, súlyos bűncselekménynek fog minősülni és automatikusan életfogytig tartó szabadságvesztés lesz a büntetés.⁴³ Természetesen a törvény bizonyos esetekben – korántsem meglepő módon – abszurd eredményekre vezet; így volt, akit egy szellet pizza, golfütők vagy épp egy doboz sütemény ellopása miatt életfogytiglani szabadságvesztésre ítélték.⁴⁴ Az ilyen esetek természetesen közfelháborodást váltottak ki és annak ellenére, hogy az esküdteknek általában nem hozzák a tudomására, hogy a bűnösség megállapítása esetén milyen büntetést szab ki a bíróság, igen gyakran maguktól kikövetkeztetik, hogy mely esetekben van szó a „three strikes” törvény alkalmazásáról. San Francisco-ban, amely mindig is az egyik legliberálisabb amerikai város volt, igen gyakorivá vált, hogy amennyiben az esküdtszék megsejtette, hogy three strikes esetről kell döntenüik és nem tartotta arányosnak a bűncselekmény súlyát a büntetés nagyságával, inkább felmentette a vádlottat⁴⁵. Ugyanakkor San Diego-ban az esküdtek jóval kevésbé hajlamosak a felmentésre hasonló esetekben. Mindez természetesen ahhoz vezet, hogy a törvény nem ugyanolyan mértékben kerül érvényesítésre ugyanazon államon belül és ez nyilvánvaló

³⁹ Az alkoholtilalom 1920. január 20-tól 1933. december 5-ig tartott (ekkor a XXI. Alkotmánykiegészítés érvénytelenítette a XVIII. Alkotmánykiegészítést és ezzel feloldotta tilalmát).

⁴⁰ NANCY S. MARDER: The myth of the nullifying jury, 93 Nw. U.L.Rev.877, 895. p.

⁴¹ A Freedom of Access of Clinic Entrances Act (FACE) megtiltja az abortusz klinikákba való szabad bejutás megakadályozását.

⁴² A „három csapás” törvény 1994. március 7-én lépett hatályba.

⁴³ „A törvény célja, hogy ... hosszabb tartamú szabadságvesztéssel és szigorúbb büntetéssel sújtja azokat, akik bűncselekményt követnek el és korábban már súlyos és/vagy erőszakos bűncselekmény elkövetése miatt el voltak ítélve.” Cal. Penal Code §667(b).

⁴⁴ NANCY S. MARDER: i.m. 896. p. A Supreme Court a Ewing v. California-ban (538 U.S. 123, S. Ct. 1179) a „three strikes” törvény szankciós szabályait nem tartotta ellentétesnek a VIII. Alkotmánykiegészítéssel, amely megtiltja kegyetlen és szokatlan büntetés alkalmazását.

⁴⁵ Hasonló jelenség figyelhető meg Los Angeles-ben is.

kihatással van az ügyészi gyakorlatra is.⁴⁶ San Francisco-ban az ügyészek jóval alaposabban átgondolják, hogy kikkel szemben emelnek vádat a three strikes törvény alapján és igyekeznek a legsúlyosabb esetekre korlátozni a vádemelést, tartva az esküdszék felmentő ítéletétől. Ugyanakkor San Diego-ban ez egyáltalán nem jellemző, ami az ügyészeknek is nagyobb szabadságot biztosít.⁴⁷

Noha elképzelhető, hogy csupán egy adott esküdszék nem ért egyet egy adott törvénnyel és egyszeri esetben dönt a felmentés mellett, az ilyesmi meglehetősen ritka és nehezen bizonyítható, hiszen az esküdtek általában nem vállalják nyíltan döntésük okait (és erre nem is kötelesek). Ahhoz, hogy nyilvánvalóvá váljon, hogy egy törvénnyel a szélesebb közvélemény nem ért egyet (amit sorozatos felmentő ítéletekkel ki is fejez), el kell telnie bizonyos időnek. Csupán évek és ismétlődő felmentő ítéletek nyomán lehet felfedezni egy tendenciát, amely arra utalhat, hogy egy törvény megbukott. Ez bizonyos esetekben odáig vezethet, hogy a törvényhozás átgondolja az adott törvényt és akár hatályon kívül is helyezheti. Ez történt a National Prohibition Act-tel, amelyet 1919-es hatályba lépése után 14 évvel hatályon kívül helyeztek. Igen nehéz előre megjósolni, hogy egy törvény milyen fogadtatásra lel a gyakorlatban. A National Prohibition Act-et igen nagy támogatás övezte elfogadásakor, mégis amint alkalmazásra került, a közvélemény országszerte elutasította. A Fugitive Slave Act is hasonló fogadtatásban részesült a gyakorlatban, de a jelenség ebben az esetben csak az északi tagállamokra korlátozódott. Ez ahhoz vezetett, hogy ugyanazt a szövetségi törvényt nem lehetett betartatni azonos módon az egész ország területén. Jóval kisebb méretekben, azaz csupán egy tagállamon belül, de ugyanez történt Kaliforniában a three strikes törvény kapcsán.

2. Az esküdszék nem hajlandó alkalmazni a vonatkozó törvényt a vádlottra

Ebben az esetben az esküdtek ellenérzése nem a törvény ellen irányul általában, hanem „csupán” a törvény konkrét esetben való alkalmazása ellen tiltakoznak felmentő ítéletükkel. Ez a szituáció általában a vádlott személyére vagy adott esetben különleges helyzetére vezethető vissza és nem biztos, hogy minden esetben a legnemesebb érzések vezetnek az esküdteket ilyenkor. Előfordulhat, hogy az esküdtek – noha tisztában vannak a vádlott bűnösségével – úgy érzik, hogy az ügy túlságosan is bagatell ahhoz, hogy bíróság elé kerüljön.⁴⁸ A felmentő ítélettel jelezni kívánják,

⁴⁶ Az ügyész a three strikes törvény alapján diszkrecionális jogkörrel rendelkezik tekintetben, hogy egy adott esetet, mint three strikes esetet vis-e tárgyalásra, vagy marad az enyhébb minősítés mellett.

⁴⁷ És ezzel együtt természetesen szigorúbb elbánást jelent a bűnelkövetők irányában.

⁴⁸ Leroy Reed esete kiváló példa erre. A csökkent értelmi képességű, korábban bűncselekményért már elítélt vádlott magán-detektív szeretett volna lenni. Ahogy azt egy levelezés útján elvégzett tanfolyamon tanulta, vásárolt egy kézfegyvert (annak ellenére, hogy korábban bűncselekmény elkövetéséért elítélték és ezért nem rendelkezett fegyvertartási joggal), majd megjelent a bíróság épülete előtt, ahol várta a jövőbeli klienseket. Amikor a seriff megkérdezte, hogy mit csinál ott, ő maga mondta el, majd a seriff kérésére a fegyveréért hazament és beszolgáltatta azt, a seriff pedig letartózt

hogy a cselekmény társadalomra veszélyességét illetően különbözik a véleményük az ügyésztől. Az is megtörténhet, hogy a bűnösség egyértelműsége ellenére az esküdszék olyan enyhítő körülményeket is értékel, amelyek magyarázatként szolgálhatnak az elkövető magatartására, de amelyek kívül esnek a törvény hatókörén. Ilyen lehet például az elkövető csökkent értelmi kapacitása, amely megakadályozta annak felismerésében, hogy bűncselekményt követ el. Természetesen ez általában enyhébb bűncselekmények esetében merülhet fel. Nyilvánvalóan számos más olyan körülményt is találhat az esküdszék a vádlott személyében, magatartásában, az elkövetés körülményeiben vagy akár a vádlott külső megjelenésében, amely miatt inkább a felmentés mellett dönt. Gyakran előfordul az is, hogy az esküdtek túlságosan is szigorúnak találják a kiszabható büntetés mértéket (amelyről ugyan nem kapnak közvetlen tájékoztatást, de általában következtetni tudnak a tárgyaláson elhangzottakból). Ez a megjelenési forma hasonló a kaliforniai „three strikes” törvény fogadtatásához. Általában a fenti okok kombinációja vezet az esküdszék felmentő ítéletéhez.

Ugyanakkor az Egyesült Államok történelmének során arra is nemegyszer volt példa, hogy a fent említett okoknál jóval negatívabb kicsengésűek vezettek a felmentő ítélethez. A háttérben igen sokszor faji előítéletek rejtőznek. Ez volt a helyzet a déli államok csak fehér férfiakból álló esküdszékeinek esetében, amelyek sorozatosan felmentették az afrikai-amerikaiakat bántalmazó szintén fehér férfiakat.⁴⁹ Az egyik nagy vihart kavart eset Herbert Lee gyilkosának felmentése volt az 1960-as években.⁵⁰ Herbert Lee-t 1961.szeptember 15-én ölték meg, nem sokkal azután, hogy szavazóként regisztrálta magát. A gyilkosság elkövetésével a fehér közösség az afrikai-amerikai lakosságot próbálta elrettenteni attól, hogy éljenek szavazati jogukkal. A bűnösség egyértelmű volt, hiszen az eset nemcsak, hogy nyilvános helyen történt, mások jelenlétében, de az elkövető még dicsekedett is tetteivel. Ennek ellenére az esküdszék igen rövid tanácskozás után felmentette. Hasonló volt a helyzet Medgar Evers, emberi jogi aktivista megölésének perében (1964)⁵¹ – bár ott felmentő ítélet helyett éppen, hogy nem tudott döntésre jutni az esküdszék a vádlott, egy fehér személy bűnösségéről, azaz bekövetkezett az ügy-

tatta tiltott fegyverbirtoklásért. Az esküdtek ebben az esetben úgy találták, hogy a vádlott csökkent értelmi szintje, törekvése, hogy rendes munkát találjon, illetve a hatóságokkal szembeni jóhiszeműsége és együttműködési szándéka elég ok arra, hogy felmentsék. Több esküdt kifejtette, szükségesnek érezték, hogy üzenetet közvetítsenek az ügyész felé, miszerint az állam ebben az esetben csak pazarolja az esküdtek idejét, ahelyett, hogy súlyosabb bűneseteket üldözne.

Forrás: <http://bradley.bradley.edu/~ell/leroy.html>, NANCY S. MARDER: i. m. 891. p.

⁴⁹ Noha elvileg az afrikai-amerikaiak teljes joggal lehettek volna esküdtek, a gyakorlatban a déli államokban többféle eszközzel is igyekeztek meggátolni, hogy etnikailag vegyes esküdszékek alakuljanak (így a szavazati jog megvonásával vagy a „peremptory challenge” diszkriminatív alkalmazásával a voir dire során).

⁵⁰ NANCY S. MARDER: i. m. 890. p.

⁵¹ MARY CLAIRE MULLIGAN: Jury nullification: its history and practice. 33-DEC *Colo.Law*.71., 74. p.

nevezett „hung jury” szituáció.⁵² Az ilyen esetekben szokásos módon új tárgyalást tartottak, hasonló eredménnyel. Végül 1994-ben ítélték el az elkövetőt,⁵³ akinek a személye (és objektív megfigyelők szerint a bűnössége) soha nem volt kérdéses. Hasonlóan nagy port kavart Emmett Till gyilkosainak pere is, ahol a csak fehérek-ből álló esküdtszék felmentette a 14 éves afrikai-amerikai fiatal meglincselésével megvádolt testvérpárt.⁵⁴ Ezek az esetek korántsem voltak kivételesek ebben a civil-jogi küzdelmekkel teli időszakban. Sokszor az elkövetők tárgyalás nélkül megszűntek: vagy mert az ügyész eleve velük szimpatizált vagy mert pontosan tisztában volt vele, hogy fehér esküdtszék soha sem ítélnék el az elkövetőket.

A legnagyobb problémát ezekben az esetekben természetesen az egész fehér közösség egymás iránti szolidaritása jelentette. Az üzenet egyértelmű volt: egy fehér férfit sem fognak elítélni egy afrikai-amerikai megölése miatt. Az egységesítést biztosította az, hogy általában az elkövetők családtagjai, barátai, szomszédjai vagy egészen egyszerűen szimpatizánsok alkották a csak fehérek-ből álló esküdtszéküket.

Ugyan hosszú idő telt el az 1960-as évek óta, de az elmúlt évtizedekben a civil-jogi mozgalmak által kiharcolt eredmények csak csökkenteni tudták a fehérek és az afrikai-amerikaiak közötti szakadékot, de megszüntetni nem. A mai napig fontos kihatása lehet az esküdtszék összetételének még a nem rasszista jellegű bűncselekmények esetében is. Erre egy kirívó példa az O. J. Simpson-per, amely világszerte nagy vihart kavart. Senkiben nem lehet kétség a sportolóból színésszé lett afrikai-amerikai „hős” bűnösségét illetően, főleg ha belegondolunk, hogy 2006 végén megjelent könyve arról számol be igen részletesen, hogy mi történt volna akkor, „ha” ő követi el a kettős gyilkosságot.⁵⁵ Az ügyet fokozott figyelemmel kísérte a média, ami inkább gátolta, mint segítette az eljárás rendes lefolyását. Az ügyész és a rendőrség már a kezdetekről számos ponton hibázott, sok volt a szabálytalanság a helyszíneléskor és az egyik rendőrt rasszista kijelentések tételével is meggyanúsították⁵⁶ egy korábbi eset kapcsán. A tárgyalást Los Angeles-ben tartották,⁵⁷ ahol nagyobb arányban éltek afrikai-amerikaiak, mint az elkövetés helyszínén, Santa Monica-ban. Az esküdtszék összetétele tükrözte az etnikai diverzitást: 8 afrikai-amerikai, 2 latin-amerikai, egy félig indián-félig fehér és egy fehér esküdtet választottak, ebből 10 nő volt, 2 pedig férfi.⁵⁸ Az esküdtszék alig három órás ta-

⁵² Hung jury-ről akkor beszélhetünk, amikor az esküdtek nem tudnak megegyezni a döntésben. Ilyenkor új tárgyalást kell tartani.

⁵³ Byron De La Beckwith.

⁵⁴ MARY CLAIRE MULLIGAN: i. m.74. p.

⁵⁵ O. J. Simpson volt feleségét, Nicole Brown Simpson-t és barátját, Ronald Goldman-t 1994. június 12-én találták holtan Nicole Brown lakása előtt.

⁵⁶ Mark Fuhrman, a rendőr, akit bizonyítékok hamis elhelyezésével is meggyanúsítottak a per során, a „nigger” kifejezést többször is használta egy tíz évvel korábbi felvételen.

⁵⁷ Nem pedig Santa Monica-ban, az elkövetés helyén, ahol pedig túlsúlyban volt a fehér lakosság. Los Angeles-ben nagyobb esély volt egy kevertebb etnikumú esküdtszék összeállítására.

⁵⁸ Mind az ügyész, mind a védők úgy gondolták, hogy egy többségében nőkből álló esküdtszék kedvező lesz számukra. Ugyanakkor a közvélemény-kutatások rávilágítottak, hogy a nők nagyobb százalékban inkább felmentenék a vádlottat, illetve eleve nem találták szimpatikusnak az egyébként

nácskozás után ártatlannak találta a vádlottat – helyesebben megfogalmazva, ha nem is őt magát találták ártatlannak, mindenesetre elítélték a valóban sokat hibázó rendőrséget, amely egyébként rendszeresen diszkriminatívan bánik az afrikai-amerikai közösség tagjaival. 1997-ben a polgári bíróság felelősnek tartotta O. J. Simpson-t Nicole Brown és Ronald Goldman haláláért és igen jelentős összegű kártérítés megfizetésére kötelezte (amellyel azóta is adós).

A ítélet után számos kritika érte a rendőrséget, az ügyészt, Simpson védőügyvédeit (a „dream team”-et)⁵⁹ és nem utolsó sorban az esküdteket, de ez egyáltalán nem meglepő egy ekkora horderejű ügynél. Nyilvánvaló volt, hogy a felmentő ítélet mögött nem a vádlott ártatlanságába vetett hit állt, hanem sokkal inkább a vélt/valós diszkriminációval való szembefordulás. Éppen ezért az esetet a mai napig sokan az amerikai igazságszolgáltatás szégyenfoltjaként emlegetik és nehéz lenne tagadni, hogy az ügy, körülményeiből adódóan inkább a negatív kicsengésű esküdti jogmegkerülésekhez tartozik.⁶⁰

3. Az esküdtszék társadalmi okok miatt menti fel a vádlottat

Ebben a szituációban az esküdtszék a jogon kívül eső körülményekre reagál. Nem a törvénnyel elégedetlen és nem is arról van szó, hogy a vádlott valamely szempontból különleges helyzetét értékeli. Sokkal inkább a társadalmi körülményekkel vagy éppen az igazságszolgáltatással való elégedetlenség motiválja az esküdtszék döntését. Ennek kiemelkedő példája volt az ún. „Bronx esküdtszékek”⁶¹ körében megtapasztalt esküdtszéki jogmegkerülés az 1990-es években. A főleg afrikai-amerikaiakból⁶² álló esküdtszékek a hasonló etnikumú vádlottakat sorozatosan felmentették. Az esetek főleg kábítószerrel való visszaéléssel, illetve terjesztéssel voltak kapcsolatosak. Sokak szerint a jelenség nem korlátozódik Bronx-ra, hanem más, többségében afrikai-amerikai lakosú területekre is jellemző.⁶³ Kérdéses az is,

szintén nő ügyészt. Ami még ennél is fontosabb volt: az afrikai-amerikai nők nagy része nem szimpatizált a fehér nő áldozattal. Már ezen a ponton megdőlt az ügyész taktikája, miszerint a nők együtt fognak érezni egy családi erőszak áldozatával.

<http://www.law.umkc.edu/faculty/projects/ftrials/Simpson/simpson.htm>, <http://www.cnn.com/US/OJ/>

⁵⁹ W. WILLIAM HODES: Lord Brougham, the Dream Team, and jury nullification of the third kind, 67 *U. Colo. L. Rev.* 1075.

⁶⁰ Bár etekintetben megoszlik a szakirodalom, vannak, akik szerint O.J. Simpson felmentése nem tartozik az esküdtszéki jogmegkerülés esetei közé, hiszen elképzelhető, hogy az esküdtek valóban meg voltak győződve a vádlott ártatlanságáról és úgy vélték, hogy az eljárás során több hibát, szabálytalanságot vétő rendőrség, illetve ügyészség nem volt képes az ésszerű kételyeken túlmenően bebizonyítani a vádlott bűnösségét. DO, LONG X.: Jury nullification and race-conscious reasonable doubt: overlapping reifications of commonsense justice and the potential voir dire mistake, 47 *UCLA L. Rev.* 1843, 1867. p.

⁶¹ Bronx New York egyik városrésze az ötből.

⁶² Általában női többségű esküdtszékek voltak.

⁶³ Például Wayne County, Michigan, ahol az afrikai-amerikai vádlottak 30 %-át mentették fel 1993-ban, vagy Washington D.C., ahol a vádlottak 95%-a afrikai-amerikai, míg az esküdtek 70%-a. Itt a felmentési arány 28,7%-os volt. De ugyanez a jelenség megfigyelhető például Los Angeles-ben vagy Baltimore-ban is. NANCY S. MARDER: i. m. 900. p.

hogy valóban ennyire kirívó-e a Bronx jelenség, azaz átlagosan mennyivel nagyobb a felmentési arány ezekben az esetekben összehasonlítva más összetételű esküdtszékkel. A statisztikák valahol 43% és 48% közé teszik a felmentési arányt, ami körülbelül háromszorosa a máshol tapasztaltnak.⁶⁴

Természetesen számos kritika érte a jelenséget, amely bár statisztikailag meghatározható, mégis összességében nehezen megragadható. A legtöbb kritika azt rója fel ezeknek az esküdtszéknek, hogy ellehetetlenítik a rendőrség és az ügyészség munkáját, komolytalanná minősítik az igazságszolgáltatás egész folyamatát. Ugyanakkor nem szabad arról sem elfeledkezni, hogy míg a fentiekben van igazság, a jelenség mögött valós társadalmi problémák húzódnak meg, így például neheztelés az afrikai-amerikaiakkal szembeni sorozatos rendőri túlkapásokkal szemben, illetve az afrikai-amerikaiak rossz körülményeivel, rosszabb lehetőségeivel kapcsolatos ellenérzés.

Nem véletlen, hogy vannak, akik az O. J. Simson-ügyet is ebbe a kategóriába sorolják, hiszen a fenti okok ebben az esetben is fennálltak. Ez valóban így van és itt fontos kiemelni, hogy a három kategória között a határok igen gyakran összemósódnak és nem egyszer egy eset több kategóriába is besorolható. A vietnámi háború idején felerősödő esküdtszéki jogmegkerülés például általában egyszerre több faktorra is reagált: elsősorban az esküdtek ily módon igyekeztek kifejezésre juttatni egyet nem értésüket az elnyúló, értelmetlen háborúval, de emellett szerepet játszott ellenérzésük a Selective Service Act-tel (1948) és esetenként a vádlott különleges helyzete is. Ezek az okok rendszerint összemósódtak és valószínűleg sok esetben maguk az esküdtek sem tudták volna megmondani, hogy mi volt a legnyomósabb érv a felmentő ítélet mögött.

Fontos kiemelni, hogy a fenti esetek esetében egyszer sem arról van szó, hogy az esküdtek kételkednek a vádlott bűnösségében. Amennyiben ez lenne a helyzet, nem esküdti jogmegkerülésről lenne szó, hanem egyszerű felmentésről.

V. Az esküdtszéki jogmegkerülés megítélése

1. Az ellenzők érvei

A jelenség megítélése sokban függ attól, hogy milyen szerepet tulajdonítunk az esküdtszéknek. A hagyományos felfogás szerint, amely ma uralkodónak tekinthető, az esküdtszék feladata a tények feltárása és a bíró által „adott” jog alkalmazása a tényekre.⁶⁵ A bíró általában külön felhívja az esküdtek figyelmét, hogy kötelességük alkalmazni az általa megjelölt jogszabályhelyet, abban az esetben is, ha nem

⁶⁴ 17%. NANCY S. MARDER: i. m. 900. p.

⁶⁵ „Az önök feladata mint esküdteknek megtalálni és meghatározni a tényeket. A mi büntető eljárási rendszerünkben önök a tények egyedüli elbírálói”. Federal Jury Practice and Instructions § 10.01., 256.

értenek egyet vele,⁶⁶ mivel az esküdtek feladata a ténykérdések eldöntése, míg a bíró feladata a jogkérdésben való döntés.⁶⁷ Ugyanakkor a folyamat, amelynek során az esküdtzék a „tényekre alkalmazza jogot”, természetszerűleg jelent értelmezést és választást is, főleg ha a jogszabály nem teljesen egyértelmű vagy a tények bizonytalanok. Ilyen esetben az esküdtek a saját tapasztalataikat és értékrendjüket is bevonják az ítélezési folyamatba. Ennek a jelenségnek a létezését – noha értelmetlen lenne tagadni – az amerikai felsőbb bíróságok egyelőre nem hajlandóak nyíltan elismerni. A hagyományos felfogás alapján az esküdtzék által gyakorolt jogmegkerülés mindig rossz, hiszen amikor az esküdtzék a „saját feje után megy” – azaz nem tartja tiszteletben a bíró utasítását, illetve a törvényhozó döntését, és így közvetve a választópolgárokét – egyúttal önkéntesen magára veszi a törvényhozás funkcióját, illetve megsérti a bíró hatáskörét is, ami ellentmond a hatalmi ágak elválasztása elvének, amit a Supreme Court oly gyakran hangoztat.⁶⁸ A hatalmi ágak elválasztása, az oly kényes „checks and balances” rendszere sokat sérülne, ha az esküdtzékek a törvényhozó és a bírói hatáskörbe is beletiporva, magukra vennék a jogkérdések eldöntésének feladatát is. Éppen ezért a hagyományos felfogás az esküdtzék ilyen jellegű magatartását mindig is jogellenesnek és ártalmasnak fogja tekinteni. A leggyakrabban hangoztatott kifogás az, hogy az esküdtek nem választás útján nyerik a tisztségüket és nem is kell beszámolniuk döntésük okairól a közösség tagjainak.⁶⁹

Az eredeti ok, amely miatt az esküdtzéki tárgyaláshoz való jog oly mélyen gyökerezik az Egyesült Államok jogrendszerében, kettős volt: egyrészt biztosítani kívánta az állampolgároknak a közösségi politika kialakításában való részvételt, másrészt a kormány önkényuralmát próbálta ellensúlyozni. Ennek nyilvánvalóan megvoltak a már korábban kifejtett történelmi okai a gyarmati uralom idején, amelyek azonban – az esküdtzéki jogmegkerülést ellenzők szerint – már nem aktuálisak. Amennyiben az esküdtzék úgy dönt, hogy a jogszabály és a bíró egyértelmű utasításai ellenére felment egy, a bizonyítékok értelmében nyilvánvalóan bűnös vádlottat, ezzel nem csupán a törvényt hagyja figyelmen kívül, hanem ezzel együtt – mintegy közvetve – a közösségnek a törvényhozás útján kinyilvánított egyértelmű akaratát is semmibe veszi. Noha az esküdtzék szerepét a gyarmati rendszerben meghatározó felfogás azt sugallná, hogy az esküdtek a közösség „lelkiismeretéként” cselekszenek ilyenkor, valójában ez a lelkiismeret egy jóval kisebb közösségé, mint amelyik a törvényhozás útján képviseltetve van.⁷⁰ Éppen ezért az esküdtek szerepét korlátozni kívánók szerint az esküdtzéki jogmegkerülés szükségképpen

⁶⁶ „Utasításom értelmében az általam megjelölt jog és egyéb utasítások jelentik az egyedüli iránymutatást önök számára. Az önök kötelessége elfogadni és alkalmazni a jogot úgy, ahogy én azt megjelölöm, akkor is, ha nem értenek vele egyet”. Federal Jury Practice and Instructions § 10.01., 259.

⁶⁷ „Az önök feladata dönten a ténykérdésekben, míg én döntök a jogkérdésekben”. Federal Jury Practice and Instructions § 10.01., 263.

⁶⁸ Például *A.L.A. Schechter Poultry Corp. v. United States*, 295 U.S. 495.

⁶⁹ STEVEN M. WARSHAWSKY: i. m. 213. p.

⁷⁰ Uo. 218. p.

antidemokratikus jelenség, amelynek ugyan több mint két évszázaddal ezelőtt megvoltak a maga okai, de ezek immár nem állnak fenn. Ma az esküdteknek (és a bírónak is) nem egy távoli király által kiadott jogszabályt kell alkalmazniuk, hanem a saját közösségük képviselők útján kifejtett többségi véleményét. Az esküdtszék, amikor ezt a jogot figyelmen kívül hagyja, nem a többséget, hanem nyilvánvalóan egy igen szűk kisebbséget képvisel. Ez még akkor is így van, ha adott esetben a jogszabály széleskörű ellenérzést vált ki. Az esküdtszéki jogmegkerülést ellenzők szerint nem ez a demokratikus módja a közösségi politika megváltoztatásának, ennek meg vannak a szövetségi és tagállami alkotmányban, illetve alkotmányokban lefektetett keretei. A közösség szerint „rossz” jogszabályokat megalkotó törvényhozó testület tagjait az új választások alkalmával le lehet váltani vagy lobby útján befolyásolni.

Az esküdtszék jogmegkerülése az ellenzők szerint a jogbiztonság, a „rule of law” elvével messzemenően szemben áll, hiszen amennyiben az esküdtek tetszésük szerint figyelmen kívül hagyhatják a jog egyértelmű előírását, az amerikai demokrácia egyik alapeszményét semmisítik meg: azaz a törvények uralma helyett az emberek uralma valósul meg.⁷¹ A Supreme Court Sparf v. U.S.-ben kifejtett véleménye szerint mind a magán-, mind a közszférát veszélyeztetné az esküdtszéki jogmegkerülés ösztönzése, hiszen ebben az esetben a bíró szerepe a rendfenntartásra korlátozódna, míg hétköznapi, a jogban járatlan emberek más emberek élete, szabadsága felett ítélezhetnének mindenféle kontroll nélkül.⁷² A jogbiztonság komoly csorbát szenvedne az esküdtszéki jogmegkerülés révén, hiszen az esküdtszék nem rendelkezik a törvény hatályon kívül helyezésének jogával, így a jogmegkerülés csak az adott esetre vonatkozik. Ez azt jelentené, hogy ez esküdtek eltekintenek egy adott törvény alkalmazásától egy bizonyos vádlott esetében, ugyanakkor egy hasonló szituációban lévő másik vádlottra egy másik esküdtszék ugyanazt a törvényt már alkalmazza. Ily módon az igazságszolgáltatás kiszámíthatatlanná válna, hiszen különböző, ugyanakkor hasonló helyzetben lévő vádlottakra máshogy alkalmaznák a hatályos jogszabályokat. Ráadásul az esküdtek – mivel csak az adott esetre tekinthetnek el a jogszabály alkalmazásától, felülbírálván a közösség döntését – saját magukra nem alkalmazzák döntésüket.

Az esküdtszéki jogmegkerülés sérti a „due process”, a tisztességes eljárás elvét is, hiszen a büntetőjogi felelősség, illetve büntetés csak megelőző törvényhozói döntésen alapulhat.⁷³ A tisztességes eljáráshoz való jog, amelyet a VI. Alkotmánykiegészítés biztosít, garantálja a vádlott alkotmányos jogát esküdtszék általi igazságos, pártatlan tárgyaláshoz. Ha az esküdtek jogon kívüli tényezőket is fokozottan figyelembe vesznek a döntéshozatal során, ez a jog természetesen sérül. Itt fon-

⁷¹ Marbury v. Madison (5 U.S. 137, 1803): „az Egyesült Államok kormánya a jog(szabályok) és nem az emberek kormánya.

⁷² In Sparf v. U.S.(156 U.S. 51).

⁷³ ERICK J. HAYNIE: Populism, free speech, and the rule of law: the „fully informed” jury movement and its implications. 88 *J. Crim & Criminology* 343, 359. p.

tos ismét felhívni a figyelmet, hogy az esküdszéki jogmegkerülés nem minden esetben pozitív kicsengésű.⁷⁴

Az esküdti jogmegkerülés beláthatatlan következményekkel járhat a generál prevencióra is, különösen amikor bizonyos mozgalmak szervezeten küzdenek az esküdti jogmegkerülés törvényesítéséért. Professor Butler például kifejezetten felhívta az afrikai-amerikai lakosságot, hogy minden nem erőszakos bűncselekmény afrikai-amerikai elkövetőjét mentse fel, mintegy tiltakozásul az afrikai-amerikaiakkal szembeni rendőri és ügyészi túlkapásokkal szemben.⁷⁵ Nyilvánvalóan az ilyen és ehhez hasonló kezdeményezések romboló hatása a generál prevencióra felmérhetetlen, hiszen amennyiben célt érnének, valóságos anarchia vehetné kezdetét.

2. Az esküdszéki jogmegkerülést pártolók érvei

Az esküdszéki jogmegkerülést támogatók szerint az esküdszék a tények megállapításával, illetve a jogszabály alkalmazásával egyidejűleg természetesen értelmezést is végez. Ez különösen igaz akkor, ha a jogszabály nem pontos, azaz alkalmazása a konkrét esetre értelmezést igényel. Ilyen esetben az esküdtek saját tapasztalataikból és értékrendjükből merítenek a döntés meghozatalakor. Noha ez a gondolat merésznek tűnhet, nem hagyományokat nélkülöző, hiszen az Egyesült Államok történetének kezdetén az esküdteknek a bíró még nem szabta meg, hogy mi a jog, az utasítások jóval kevésbé voltak pontosak és szigorúak. Az esküdszék akkor még mind jog-, mind ténykérdésben szabadon dönthetett, értékrendjével összhangban. Ez a Függetlenségi Háború után is így maradt, egészen a XIX. századig, mind tagállami, mind szövetségi szinten. Erre bizonyosság számos tagállam alkotmánya,⁷⁶ de a fentiek elismerése megjelent a tagállamok legfelsőbb bíróságainak döntéseiben is.⁷⁷

A XIX. században a fentiekben vázolt okok miatt az esküdszék szerepe is szűkebbre szabott lett. A bíróságok szigorúbban húzzák meg a saját, illetve az esküdszék hatásköre közötti határvonalat. Ez azonban nem változtat azon a tényen, hogy az esküdszékek a mai napig többet tesznek a tények egyszeri megállapításánál, illetve a jogszabály alkalmazásánál. Értelmező szerepet is ellátnak és saját társadalmi létükben szerzett tapasztalataik is közrejátszanak az ítélet meghozásánál. Éppen ez az oka annak, hogy a VI. Alkotmány-kiegészítés értelmében az esküdtek

⁷⁴ Az esküdszéki jogmegkerülést ellenzők olykor ennek alátámasztására felhozzák azt a korántsem ritka esetet, amikor az esküdszék – szintén a bírói utasítások figyelmen kívül hagyásával – egy ártatlan vádlottat ítél el. Ez azonban nem tartozik a szoros értelemben vett esküdszéki jogmegkerülés alá, hiszen itt a bírónak megvan a lehetősége a döntés megváltoztatására, illetve fennáll a fellebbezés lehetősége is.

⁷⁵ DO, LONG X.: i. m. 1850. p.

⁷⁶ Georgia állam alkotmánya (1777), Pennsylvania állam alkotmánya (1790).

⁷⁷ State v. Croteau, 23 Vt. 14 (1849).

a társadalom keresztmetszetét kell, hogy képviseljék.⁷⁸ Ezért, ha az esküdtszék csak a hagyományos felfogás szerinti korlátozott hatáskörrel rendelkezhetne, lényegében nem lenne képes ellátni eredeti, az Alapító Atyák által is kívánatosnak tartott feladatát. Az esküdtszék – amennyiben tagjai egy, a saját, azaz a társadalom értékrendje szerint helyes ítéletet hoznak – éppen ezt a feladatot teljesíti. Így képes egyfajta értékfokozást biztosítani, olyan értéket (vagy éppen érték-összeütőközést) belevinni az igazságszolgáltatásba, amire a bíró egyedül képtelen lenne. E feladat teljesítése közben előfordulhat, hogy az esküdtszék nem követi a jogot, legalábbis nem abban az értelemben, ahogy azt a bíró meghatározza. Amennyiben ezt hosszas mérlegelés után teszi (azaz nem csupán figyelmen kívül hagyja, semmibe veszi a törvényalkotót) és azért, mert csak így látja lehetségesnek egy számára erkölcsileg elfogadható döntés meghozatalát, ez akár hasznos is lehet, hiszen üzenetet küld a törvényhozó és az ügyész felé. Sok esetben éppen ez szükséges ahhoz, hogy egy áldatlan helyzet megváltozzon.⁷⁹ Ugyanakkor nem minden eset ilyen egyszerű, számos esetben fennáll a visszaélés lehetősége, különösen a szociális problémákra adott válasz esetén, de elég visszagondolni a déli államok csak fehérekből álló esküdtszékeire. Napjainkban van olyan, az esküdtszék általi jogmegkerülést szorgalmazó irányzat,⁸⁰ amely kifejezetten felhívja az afrikai-amerikai esküdteket, hogy mentsék fel a szintén afrikai-amerikai vádlottakat a nem erőszakos bűncselekmények vádjá alól, így tiltakozva az afrikai-amerikaiak rosszabb szociális körülményei és a velük szembeni visszaélések ellen. A FIJA (Fully Informed Jury Association) szintén az esküdtszéki jogmegkerülés mellett foglal állást, ugyanakkor itt az okok jóval szélesebb spektrumon helyezkednek el.⁸¹ Természetesen a jog szempontjából nem lenne hasznos, ha ilyen irányba menne el ez a jelenség, szervezetten semmiképpen sem, hiszen ezáltal az esküdtszékeket politikai célokra is fel lehetne használni. Az egyedi esetek azonban nem kizárhatóak. Egyértelmű természetesen, hogy ez a jelenség csak szerény keretek között elfogadható, hiszen amennyiben az esküdtszéki jogmegkerülés általánossá válna, az igazságszolgáltatás egésze meginogna, nem is szólva az esküdtszéki jogmegkerülés előző részben kifejtett antidemokratikus jellegétől. Az az érv, miszerint az esküdtek ily módon a közvetlen demokrácia eszményét valósítanák meg, egyértelműen túlzásnak tekinthető, hiszen tizenkét ember⁸² egyszeri döntése nem helyettesítheti a választópolgárok közvetett demokrácia útján kifejtett akaratát. Az esküdti jogmegkerülést pártolók szerint e jog lehetőséget biztosít az esküdtek számára, hogy – akárcsak a rend-

⁷⁸ Ez az elv természetesen igen sokáig csak papíron létezett, hiszen az afrikai-amerikaiak a civiljogi mozgalmakig sok esetben nem vehettek részt az igazságszolgáltatás folyamatában, mint esküdtek.

⁷⁹ Például a Fugitive Slave Act esetében.

⁸⁰ Vezetője Paul Butler jogászprofesszor. NANCY S. MARDER: i. m. 955. p.

⁸¹ Így a FIJA többek között a fegyverbirtoklás, kábítószerrel való visszaéléssel kapcsolatos esetekben lép fel aktívan (gyakran a bíróság épülete előtt igyekeznek felhívni magukra a figyelmet szórólapok osztásával).

⁸² Vagy adott esetben akár egyetlen ember meggyőződése, hiszen akár egy esküdt miatt is létrejöhet a „hung jury” szituáció.

őrség vagy az ügyész, vagy távolabbra tekintve, a törvényhozó – magul dönthessék el, melyik cselekmény, illetve elkövető érdemel penalizációt. Nyilvánvaló azonban, hogy az esküdtek nem rendelkeznek a megfelelő idővel, tapasztalattal, képzéssel és felhatalmazással ahhoz, hogy egy ilyen döntést a magukra vállaljanak.

VI. Konklúzió

Az esküdtszéki jogmegkerülés egy létező jelenség. Annak fényében is létezik, hogy az elmúlt évszázadban minden formában szorgalmazták a megszüntetését.⁸³ Nincs értelme vitatni, hogy amennyiben egy esküdtszék úgy dönt, hogy – eltérve a törvény és a bíró utasításaitól – felmenti a nyilvánvalóan bűnös vádlottat, erre megvan a lehetősége és nincs semmi, amit a bíró vagy az ügyész tehetne. Ahogy Holmes főbíró a *Horning v. District of Columbia* ügyben kifejtette: „az esküdteknek hatalmában áll mind tény-és jogkérdésben dönteni”.⁸⁴ Ha az esküdtek a büntetőeljárás során felmentik a vádlottat, a bíró az eljárási szabályok értelmében nem változtathat a döntésen⁸⁵ és az V. Alkotmány-kiegészítés értelmében ugyanazon bűncselekmény miatt nem indulhat újabb eljárás ugyanazon elkövető ellen, még új bizonyítékok felmerülése esetén sem.⁸⁶ Egy másik ok, amiért az esküdtszéki jogmegkerülés lehetősége adott, az, hogy az esküdtek egy ügy nevezett „általános döntést” (general verdict) hoznak, azaz csupán a vádlott bűnösségét illetően kell állást foglalniuk, de magyarázatot, érveket nem kell felhozniuk a döntés mellett, illetve megbeszéléseik is titkosak maradnak. Történtek arra kísérletek, hogy az esküdteket a bíró kötelezően megválaszolendő kérdésekkel irányítsa, de ezt a gyakorlatot a Supreme Court alkotmányellenesnek találta. Ennek értelmében az esküdtszék jogmegkerülése, ha nem is célja ezeknek a rendelkezéseknek, de legalábbis elkerülhetetlen következménye. Éppen ezért az esküdtszéki jogmegkerülés, mint opció létezik, ugyanakkor más kérdés, hogy megvan-e az alkotmányos joga az esküdteknek élni ezzel a lehetőséggel. A vita éppen ezért a gyakorlatban inkább arról szól, hogy tájékoztatható-e az esküdtszék erről a jogáról a bíró vagy a védőügyvéd által, hiszen a tapasztalat azt mutatja, hogy az esetek nagy részében ez a lehetőség fel sem merül. A Supreme Court a *Sparf v. United States* szellemében azon az állásponton van, hogy a tájékoztatás nem megengedhető, sem a bíró, sem a védőügyvéd részéről. Ez azonban nem érvényesül mindenhol, így némely elsőfokú bíróság a bíróra hagyja, hogy egy adott ügyben kívánja-e erről a lehetőségről tájékoztatni az esküdteket.⁸⁷ Maryland és Indiana államban a bírói utasítások részét képezi az esküdtek

⁸³ Nemrégiben a Second Circuit Court U.S. olyan döntést hozott, amelynek értelmében a bíró el távolíthatja azokat az esküdteket (akár tárgyalás közben is), akikről azt gyanítja, hogy hajlamosak jogmegkerülésre.

⁸⁴ *Horning v. District of Columbia*, 254 U.S. 135 (1920).

⁸⁵ Criminal procedure § 23.6.

⁸⁶ V. Alkotmány-kiegészítés.

⁸⁷ Ugyanakkor például van olyan tagállami alkotmány, amely kifejezetten tárgyalja az esküdtek jogmegkerülését és engedélyezi azt (pl. Indiana és Maryland). ARIE M. RUBENSTEIN: i. m. 190. p.

tájékoztatása erről a jogukról, ugyanakkor ez a tájékoztatás meglehetősen tágan fogalmaz, éppen ezért – a bírók véleménye szerint – nincs igazán kihatással az esküdtek döntésére.⁸⁸

Sok esetben a védőügyvéd, ha a kifejezett tájékoztatás lehetősége nem is adott, azért burkoltan utalhat a jogmegkerülés alkalmazására egy adott esetben. A gyakorlatban azonban, ha a védőügyvéd kéri is az ilyen jellegű tájékoztatást, az ügyész kérésére a bíróság ezt általában elutasítja.⁸⁹ Mint említettem, a Second Circuit Court az elmúlt évtizedben fokozottabban fellépett az esküdti jogmegkerülés ellen.⁹⁰ A *United States v. Thomas* ügyben a bíróság véleménye szerint az elsőfokú tárgyalás során a bírónak meg kell kérdeznie az esküdteket egyenként az esküdti jogmegkerüléssel kapcsolatban vallott álláspontjukról és amennyiben valamelyik esküdt határozottan mellette foglal állást, akkor el kell távolítani az esküdtet bármikor a tárgyalás folyamán.⁹¹

A tapasztalat tehát azt mutatja, hogy nem lenne értelme külön felhívni erre az esküdtek figyelmét. Statisztikák szerint azok az esküdtszékek, amelyeket külön tájékoztatnak erről a jogról, inkább hajlamosak a vádlott személyét elbírálni, szemben a tényekkel.⁹² Az ezzel kapcsolatos kísérletek rámutatnak, hogy azok az esküdtszékek, amelyeket tájékoztattak a jogmegkerülés lehetőségéről, nagyobb jelentőséget tulajdonítottak az elkövető személyének, tulajdonságainak, illetve több időt szántak ennek a megvitatására, mint a tények megállapítására, illetve az előbbi nagyobb súllyal esik latba a döntés meghozatalakor, mint a bizonyítékok mérlegelése.⁹³ Ugyanakkor a tapasztalat azt is mutatja, hogy ha nem is hívják fel erre az esküdtek figyelmét, a jogmegkerülés mégis élő jelenség. Amíg kivételes marad és nem válik rendszeres eszközévé a társadalmi változások kierőszakolásának, nem fenyegeti az igazságszolgáltatás rendszerét, ugyanakkor egyedi esetei egyedi méltányosság gyakorlását is lehetővé teszik.

⁸⁸ Ezt Irwin Horowitz ilyen tárgyú kísérletei is igazolják. Irwin Horowitz két kísérletet is folytatott az 1980-as években, mindkettőben azt kutatta, hogy mennyiben befolyásolja az esküdtek döntéshozatali folyamatát, ha kifejezett tájékoztatást kapnak a jogmegkerülés lehetőségéről. Mindkét kísérlet azzal az eredménnyel zárult, hogy az esküdtszéknek nem csupán a döntéshozatali folyamatára volt a tájékoztatás jelentős kihatással, hanem a döntésüket is jelentősen befolyásolta. Ugyanakkor a kísérletből az is kiderült, hogy a Maryland államban használt bírói utasítás és a más államokban használt standard, azaz a jogmegkerülésre ki nem téró utasítások hatása között a különbség alig észrevehető volt. KRISTINE M. CREAGAN: i. m. 1136–1144. p.

⁸⁹ *Commonwealth v. Leno*, 616 N.E.2d 453.

⁹⁰ NANCY S. MARDER: i. m. 947. p.

⁹¹ *United States v. Thomas*, 116 F.3d 606. (2d Cir.1997).

⁹² JOHN CLARK: The social psychology of jury nullification. 24 *Law & Psychol. Rev.* 39., 47–54. p.

⁹³ KRISTINE M. CREAGAN: i. m.1136–1144. pp.

Irodalom

- Badó Attila: Esküdtzéki ítéletek – futni hagyott bűnösök? Studio Batiq, 2004
- Braveman, Daan – Banks, C.William – Smolla, Rodney A.: Constitutional law: structure and rights in our federal system, 2005, LexisNexis
- Brody, David C.: Sparf and Dougherty revisited: why thw court should instruct the jury of its nullification right, 33 Am. Crim. L. Rev. 89.
- Brown, Darryl K.: Jury nullification within the rule of law, 81 Minn.L.Rev. 1149
- Butler, Paul D.: Race-based jury nullification: surrebuttal, 30 J. Marshall L. Rev.933.
- Butler, Paul D.: Racially based jury nullification:black power in the criminal justice system, 105 Yale L.J. 677
- Clark, John: The social psychology of jury nullification, 24 Law & Psychol. Rev.39.
- Creagan, M. Kristine: Jury nullification: assessing recent legislative developments, 43 Case W. Res. L.Rev. 1101.
- Crispo, Lawrence W. – Slansky, Jill M. – Yriarte, Geanene M.: Jury nullification: law versus anarchy, 31 Loy. L. A. L. Rev. 1.
- Do, Long X.: Jury nullification and race-conscious reasonable doubt: overlapping reifications of commonsense justice and the potential voir dire mistake, 47 UCLA L.Rev. 1843
- Haynie, Erick J.: Populism, free speech, and the rule of law: the „fully informed” jury movement and its implications, 88 J. Crim.L.& Criminology 343.
- Hodes, W.William: Lord Brougham, the Dream Team, and jury nullification of the third kind, 67 U.Colo. L.Rev. 1075.
- Horowitz, Irwin A. – Kerr, Norbert L. – Niedermeier, Keith E.: Jury nullification and psychological perspectives, 66 Brook L. Rev. 1207.
- Kmiec,Douglas W.- Presser, Stephen B. – Eastman, John C. – Marcin, Raymond B.: The American constitutional order: history, cases, and philosophy, LexisNexis
- Leipold, Andrew D.: The dangers of race-based nullification: a response to Professor Butler, 44 UCLA L.Rev.109.
- Marder, Nancy S.:The myth of the nullifying jury, 93 Nw.U.L.Rev. 877.
- Morgan, Alex R.: Jury nullification should be made a routine part of the criminal justice system, but it won't be, 29 Ariz. St.L.J.1127
- Mulligan, Mary Claire:Jury nullification: its history and practice, 33-DEC Colo. Law 71
- Parmenter, Andrew J.: Nullifying the jury: „the judicial oligarchy” declares war on jury nullification, 46 Washburn L.J.379
- Pericak, Patrick M.: Using rule 23(b) as a means of preventing juror nullification, 23 S. Ill. U. L. J. 173.
- Rubenstein, Arie M.:Verdicts of conscience, nullification and the modern jury trial,106 Colum. L.Rev. 959.

- Schopp, Robert F.: Verdicts of conscience: nullification and necessity as jury responses to crimes of conscience, 69 S.Cal.L.Rev.2039
- Scott, Phillip B.: Jury nullification: an historical perspective on a modern debate, 91 W.Va.L.Rev. 389.
- St.John, Richard: License to nullify: the democratic and constitutional deficiencies of authorized jury lawmaking, 106 Yale L.J.2563
- Warshawsky, Steven M.: Opposing jury nullification: law, policy and prosecutorial strategy, 85 Geo. L.J.191.
- Weinberg-Brodt, Chaya: Jury nullification and jury-control procedures, 65 N.Y.U.L.Rev .825.
- Weinreb, Lloyd L.: Leading constitutional cases on criminal justice, 2006, Foundation Press
- Wenger, Kaimipono David – Hoffman, David A.: Nullificatory juries, 2003 Wis. L. Rev. 1115.

Internetes források:

- <http://www.strecorsoc.org/docs/defence1.html>
- <http://www.hiscovenantministries.org/scripture/silence.htm>
- http://www.nationalarchives.gov.uk/pathways/citizenship/rise_parliament/level1er.htm
- <http://www.yale.edu/lawweb/avalon/federal/fed83.htm>
- http://hungarian.hungary.usembassy.gov/constitution_in_hungarian.html.
- <http://bradley.bradley.edu/~ell/leroy.html>
- <http://www.law.umkc.edu/faculty/projects/ftrials/Simpson/simpson.htm>
- <http://www.cnn.com/US/OJ/>

Jogesetek:

- A.L.A. Schechter Poultry v. U.S. , 295 U.S. 495
- Commonwealth v. Leno, 616 N.E.2d 453
- Duncan v. Louisiana, 391 U.S.145
- Horning v. District of Columbia, 254 U.S.135
- Marbury v. Madison, 5 U.S. 137
- People v. Simpson, No. BA097211 (Cal. Super.Ct. 1995)
- Sparf v. U.S., 156 U.S.51
- State v. Bailsford, 3 U.S. 1
- State v. Croteau, 23 Vt. 14
- U.S. v. Battiste, 24 F.Cas. 1042
- U.S. v. Dougherty, 473 D.2d 1113
- U.S. v. Spock, 416 F.2d 165

OLÍVIA RADICS

HERETIC JURIES: JURY NULLIFICATION IN THE UNITED STATES

(Summary)

This article intends to discuss the history, development and present situation of jury nullification in the United States, with a short detour into the history of nullificatory juries in England. Jury nullification occurs when the jury, disregarding the judge's instructions on the applicable law, decides to acquit the defendant in a criminal trial despite clear and convincing evidence of the defendant's guilt – thus the jury becomes the judge of both the facts and the law. Throughout its early history in the United States, jury nullification was viewed as a means of fighting against a foreign oppression. This was in conformity with the jury's affirmed role in criminal trials. From the 19th century, however, the courts started to view nullifications as a negative phenomenon and this has been affirmed in several Supreme Court decisions.

It is undeniable that juries have the power to nullify, therefore the issue revolves around jury instructions, that is, whether the jury should be informed of this power. The opponents of nullification believe that nullificatory juries present a danger to the rule of law and are contrary to the theory of the separation of powers. Those in favor of nullification believe that nullificatory juries represent self-government and they can provide an effective check against government oppression, acting as the „conscience of the community”. At present juries have the power to nullify but they do not dispose of the moral right to do so.

